

Akademikern.

Medlemsmagasinet från Akademikerförbundet SSR

”När man
i desperation
lämnar sitt land
drömmer man
innerst inne om
värdighet.”

Jakob Nadir var ett
av 30 000 barn som
kom ensamma till
Sverige 2015. Trots
lång utbildning möts
han fortfarande av
ifrågasättanden.

Fokus på
**Hur står man stadigt
i turbulenta tider?**

Nu flyttar din inkomstförsäkring.

Från den 1 januari 2026 byter Akademikerförbundet SSR försäkringsgivare för inkomstförsäkringen. Du kommer nu att se den hos oss på Akademikerförsäkring. Läs mer på www.akademikerforsakring.se/ny-inkomstforsakring.

Se hur du påverkas här!

Akademikerförbundet SSR

**Akademiker
försäkring**

– en förmån från ditt fackförbund

Välkommen

**Annika
Clemens**

Chefredaktör
Akademikern

POLYKRIS

Framtiden finns där – trots allt

Foto: Viktor Gårdsäter

Vi är mitt uppe i en polykris sägs det. Ett tillstånd där olika kriser förstärker varandra. Det låter onekligen deppigt.

Vi har klimatkrisen som påverkar miljön så kraftigt att den förstärker flyktingkrisen. Ökade flyktingströmmar i sig påverkar högerextrema krafter som i sin tur leder till mer auktoritära ledare och minskad demokrati. Och så vidare.

I årets sista nummer av Akademikern berättar Jakob Nadir om känslan som har vuxit sedan han kom till Sverige för tio år sedan. Känslan av att, trots lysande studieresultat och en färdig masterexamen, bli betraktad i samhällsdebatten som ett problem som kostar pengar. Det är riktigt sorgligt att vi, mitt i den kompetenskris vi

Tipsa oss!

Akademikern är till för dig.

Vad vill du läsa om?

Mejla redaktionen@akademikern.se

befinner oss i, inte maktar med att värdera dem som kämpar och bidrar till ett bättre samhälle. Även om de råkar komma från ett annat land.

Vi möter också Åsa Tegelberg, som trots tullkaos och geopolitisk turbulens ser optimistiskt på svenska företags möjligheter. Just för att de är experter på att – liksom rinnande vatten – ta sig fram där det går. Och Stina Nyström, en av alla HR-chefer som fick hantera den gigantiska cyberattacken, där hundratusentals personuppgifter läckte ut på darknet. Nu jobbar hon vidare för att bygga motståndskraft till cyberhoten.

Mitt i polykrisen är det ändå upplyftande och inspirerande att ta del av historier om dem som trots hinder och utmaningar kämpar på för ett bättre samhälle. ●

Innehåll

”Det finns alltid en väg, även när det känns som att världen är emot en.”

Hurra!
Akademikern vann guld i kategorin ”Medlemstidning yrke” på Publishingpriset 2025.

8 Ordförande

Tar kampen för akademisk utbildning.

11 Aktuellt

Socialtjänstministern om nya lagen.

14 Läsarna berättar
Åldersdiskriminering vanligt i arbetslivet.

17 Frågan är ...
Kommer nya lagen att leva upp till förväntningarna?

20 Stöttar i turbulensen
Åsa Tegelberg ger goda råd till exportföretag i en lynnig omvärld.

31 Tuffa tider
Fler autokratier, klimathot och cyberattacker. Vart är vi på väg?

38 Sårbarhet
Mälardalens universitet drabbades av den stora cyberattacken. ”Visar hur sårbara vi är.”

44 Ljuspunkter
Saker som faktiskt blir bättre i världen.

46 Bluffkänslan
Varför är så många rädda för att avslöjas som en bluff?

50 Drivkrafter
Trots framgångsrika studier upplever Jakob Nadir att debatten har tagit ifrån honom hans värdighet.

59 Vi svarar
Våld i nära relation – vilket ansvar har arbetsgivaren?

62 Så funkar det
Flexpension.

64 Vinnare
Hon vann C-uppsatstävlingen.

66 I luften
Mötesplats om äldres omsorg och hälsa.

”Jag blev plötsligt en person jag aldrig varit.”

KONTAKTA OSS

redaktionen@akademikern.se
www.akademikern.se

Redaktion

Chefredaktör & ansvarig utgivare

Annika Clemens,
08-556 06 440,
annika@akademikern.se

Art director Sandra Johnson

Reportrar

Tim Andersson, Therese Johansson,
Karin Persson

Fotografer

AnnaCarin Isaksson, Pavel Koubek,
Henrik Mill

Omslag Pavel Koubek

Korrektur Monika Lann

Tryck Norra Skåne Offset

Produktion

A4 Text & Form på uppdrag av
Akademikerförbundet SSR.
www.a4.se

Annonser

Adsales, John Björs:
073-590 25 32, john@adsales.se

Prenumeration

Medlemsprenumeration:
medlem@akademssr.se
Övrig prenumeration:
prenumeration@akademssr.se
Gratis för medlemmar. Övrig
prenumeration inom Sverige 350 kr

Akademikerförbundet SSR
Box 12800, 11296 Stockholm
Besöksadress: Mariedalsvägen 4,
11296 Stockholm/ www.akademssr.se

Utredning – Behandling – Akut

Vi är ett HVB-hem för familjer sedan 1986. Vi erbjuder en trygg och utvecklingsstimulerande miljö för både barn och vuxna. Och har så gjort i över 30 år men vi är inte nöjda med det utan jobbar hårt för att fortsätta utvecklas!

Nanolfsvillan är beläget centralt i Finspång och har plats för 8 familjer som bor i egna lägenheter. Vi arbetar såväl med traditionella behandlingsplaceringar, utredningar som med kortare, flexibla placeringar.

Vi har idag ramavtal med 191 kommuner.

Besök www.nanolfsvillan.se eller ring oss på 0122-159 89 så berättar vi mer.

www.nanolfsvillan.se • tel. 0122-159 89

BOKA EN VECKA I FÖRBUNDETS

FRITIDSHUS

KLÖVSJÖ CAGNES-SUR-MER FUENGIROLA

Se lediga veckor och boka på
akademssr.se/fritidshus

Akademikerförbundet SSR

20

Göteborg / Stöttar
i turbulensen

Åsa Tegelberg
på Västsvenska
Handelskammaren guidar
exportföretag.

Foto: AnnaCarin Isaksson

50

Lindesberg / Porträtt

Tidigare ordförande i
Akademikerförbundet SSR:s
studentråd Jakob Nadir kom
ensam till Sverige som barn
för tio år sedan.

Foto: Pavel Koubek

38

Västerås / Cyberhot

På Mälardalens universitet landade
hanteringen av den gigantiska cyber-
attacken på Stina Nyströms bord.

Foto: Henrik Mill

Ordförande

UTBILDNING

När utbildning blir ett ”plus i kanten”

Heike Erkers

Förbundsordförande
i Akademiker-
förbundet SSR

Foto: Viktor Gårdsäter

Vi måste ta kampen för våra akademiska utbildningar. Vi har länge sett en positiv utveckling mot att högre utbildning är ett naturligt krav när verksamheter professionaliseras. Men nu börjar vi se en oroväckande förändring på delar av arbetsmarknaden och i politiken.

Det börjar alltid med något litet. Ett borttaget krav här, en dispens i en rekrytering där. Snart är det inte längre självklart att den som fattar beslut om människors liv och ekonomi faktiskt har utbildningen för att göra det. Vi ser också att allt fler chefspositioner där akademisk utbildning tidigare varit självklart inte längre kräver akademisk kompetens.

På alltför många arbetsplatser runt om i Sverige blir det som att kunskap

**Förbundet
i sociala
medier**

@akademssr / @akademikerförbundet_ssr

inte längre räknas så länge man följer manualen och kan klicka sig igenom ett ärende på kortast möjliga tid. Från fackligt håll kommer vi jobba hårt för att det ska vara kvalitet, tillit och rättssäkerhet som styr. Handläggare utan relevant utbildning blir vardag när fler och fler roller får dispens från utbildningskrav på rutin. Vi ser det i myndigheterna där chefer kan sakna akademisk examen men ska leda dem som måste ha en.

När jag reser runt i landet och pratar med medlemmar hör jag samma sak överallt; allt för många får inte använda sin fulla kompetens på jobbet. Det blir ett allt större fokus på att producera – inte att utreda, förbättra och utveckla. Allra värst blir det vid rapporter om ökad minutstyr-

**Akademiker-
förbundet SSR**

Besök förbundet på
Akademssr.se

ning där arbetsmoment ska mätas i detalj.

Att vara tjänsteman handlar inte om att följa mallar. Det handlar om att förstå människor, lagstiftning och konsekvenser och att våga göra självständiga bedömningar.

Samtidigt oroar utvecklingen i politiken. Nyligen beslutade det regeringsbärande partiet Moderaterna att de vill korta utbildningarna och ta bort uppsatsskrivandet från flera utbildningar, bland annat för att bli socionom.

Moderaterna motiverar förslaget med att det skulle bli lättare att rekrytera och att bristen är stor. Det saknas även ingenjörer och jurister i Sverige men ingen skulle komma på tanken att sänka deras utbildningskrav. Moderaterna ger sig på

de kvinnodominerade akademiska professionsutbildningarna inom välfärden.

Bilden av (M) har tidigare varit ett parti som värnat högre utbildning och den akademiska nivån, nu ser vi en oroväckande förändring. Vi kommer att arbeta hårt för att få Moderaterna att ändra sig och få andra partier att stoppa förslaget.

Ytterst är det medborgarna som får betala om välfärdens professioner får lägre utbildningsnivå. Kunskap och kompetens är en förutsättning för god kvalitet, oavsett sektor. Att tro att Sverige kan sänka kompetenskraven för socionomer och samtidigt få ut mer av socialtjänsten och det sociala arbetet är en matematik som inte går ihop. Vi vill se ökade möjligheter till specialisering inom socialt arbete.

Din utbildning ska löna sig och du ska ges utrymme att använda hela din kompetens, det är vad vi kämpar för. ●

”Det börjar alltid med något litet. Ett borttaget krav här, en dispens i en rekrytering där.”

KORTA EFFEKTIVA UTBILDNINGAR

VI FINNS I 31 STÄDER OCH ONLINE!

DU SOM LÄSER TIDNINGEN AKADEMIKERN FÅR **1000 KR** I RABATT.
Använd koden AKM vid anmälan.

NÅGRA AV VÅRA POPULÄRASTE KURSER:

ATT LEDA ANDRA UTAN ATT VARA CHEF

Grundläggande ledarskapskurs på två dagar.
Kursen går i 31 städer i vår samt online.

Skanna QR-koden och
gå direkt till vår webb!

EXCEL FÖR SJÄVLÄRDA

Lär dig behärska Excel. Välj mellan utbildning på
en eller två dagar. Går i 27 städer och online.

KOLLA IN VÅRT SPÄNNANDE UTBUDE OCH BOKA IN DIG PÅ WWW.KUNSKAPSGRUPPEN.SE

Läs mer

Hela intervjun med social-
tjänstministern finns att läsa på
Akademikern.se

SACO

Hon ska leda Saco

Sofia Rydgren Stale har
valts till ny ordförande
för Saco. Hon efterträder
Göran Arrius som har suttit
14 år på posten.

Sofia Rydgren Stale har
tidigare varit ordförande
för Läkarförbundet.

Läs mer om Sacos kongress
på Akademikern.se.

POLITIK

Ska-krav i ny lag – "en rondell kanske får vänta"

Det har snart gått ett halvår sedan den nya socialtjänstlagen trädde i kraft, med målet att göra socialtjänsten mer förebyggande, tillgänglig och kunskapsbaserad. Hur tycker då den första socialtjänstministern att det har gått? Jo, hon är nöjd så här långt.

– Om jag ska lyfta något särskilt är det det tydliga barnperspektivet som vi har skrivit in: Inga beslut får fattas utan att barns röst hörs, säger Camilla Waltersson Grönvall (M).

Kritiker menar att de nästan tio miljarder kronor som regeringen har avsatt 2024–2028 inte räcker.

– Det är ett kommunalt ansvar, och det finns nu ett ska-krav i lagen på att man ska arbeta med tidigt förebyggande arbete. Det är alltså inte längre ett fritt val. Det kan innebära att man måste ta andra ekonomiska hänsyn – kanske finns det en rondell som får vänta några år.

Text och foto: Tim Andersson

AVTAL

Unikt kollektiv- avtal tecknat

Det första i sitt slag i Europa – Göteborgs stad och Akademikerförbundet SSR har tecknat ett kollektivavtal som går längre än lagen när det gäller kränkande särbehandling och trakasserier på jobbet.

– Vi har länge efterfrågat skarpare verktyg för att stoppa kränkningar i arbetslivet, säger Lisbeth Carlsson Fjällborg, kommunombud.

Alla bör fråga sig hur deras beredskap kan bli bättre, säger Anna Jernberg Sørensen.

BEREDSKAP

Ovana vid kriser i samhället – alla måste förbereda sig

När krisen kommer är du inte bara åskådare – du är en del av lösningen. Under årets beredskapsvecka påmindes invånarna i Region Uppsala om att totalförsvaret byggs av oss alla – oavsett vem vi är eller var vi bor.

– Det här har varit ett budskap sedan jag började här: Vi måste alla förstå att vi är en del av totalförsvaret. Varje person är en pusselbit, och ingen i samhället ska lämnas efter eller kvar, säger Anna Jernberg

Sørensen, folkhälsovetare och beredskaps-samordnare i Region Uppsala.

Till vardags bygger hon upp och utvecklar kris-, beredskaps- och civilförsvarsarbete inom förvaltningen nära vård och hälsa. Det är ett komplext uppdrag eftersom primärvården är spridd över hela regionen och lösningarna behöver anpassas lokalt.

Under beredskapsveckan i oktober skapade hon och kollegorna aktiviteter för att sprida budskapet och göra temat levande.

Beredskapsarbetet har fått ett större fokus under senare år, något som Anna Jernberg Sørensen tycker är bra.

– Jag vill att vi ska ha en robusthet i samhället. Samtidigt kan man konstatera att vi har blivit ovana. Förr var strömavbrott och störningar i vardagen ganska vanliga, och folk visste vad de skulle göra. I dag är vi så väldigt vana vid att samhället alltid fungerar.

Text: Tim Andersson Foto: Johan Alp

POLITIK

Kritik mot bidragstak

Regeringen inför ett bidragstak som ska minska ekonomiskt bistånd till stora barnfamiljer. Kraftig kritik har riktats mot regeringens räkneexempel.

Beräkningen ifrågasätts bland annat av Akademikerförbundet SSR. Chefsekonom Simon Vinge tycker att den är missvisande och kallar den för "siffertrixande".

– För det första kan du inte stapla bidrag, det är en lögn.

Dessutom finns regeringens typexempel knappt i verkligheten, säger han.

– Det är ytterst få som har rätt till så mycket stöd.

Han varnar för vad regeringens politik kan leda till.

– Jag tror att man kan tappa tron på samhället redan i tidig ålder. Det kan bli väldigt dyrt för samhället, medan besparingen i statsbudgeten är minimal. Den totala budgetposten för allt ekonomiskt bistånd är bara marginellt större än rut-avdraget.

O – tolerans mot alkohol. Det föreslog Akademikerförbundet SSR inför Sacos kongress. Hur ställer sig övriga Saco-förbund till alkohol? Hela listan finns på Akademikern.se!

Antologi för dig som arbetar inom HR

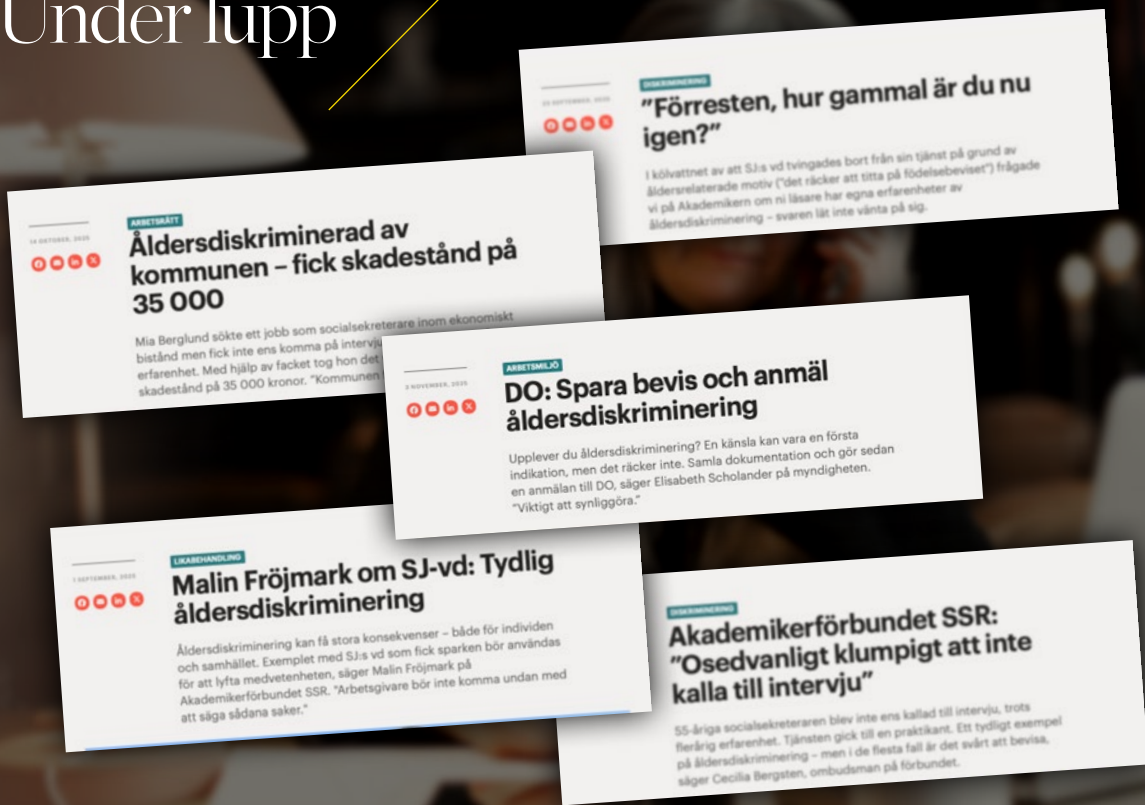

På en ständigt föränderlig arbetsmarknad är HR-professionen viktigare än någonsin. **Akademikerförbundet SSR** har samlat några av Sveriges främsta forskare och författare inom HR i en antologi för att diskutera HR-yrkets dåtid, nutid och framtid.

Läs mer här!

Akademikerförbundet SSR

ÅLDERSDISKRIMINERING

Förresten – hur gammal är du nu igen?

Läsarnas svar strömmade in när Akademikern ställde frågan om erfarenheter om åldersdiskriminering.

När SJ:s vd fick sparken med hänvisning till hennes födelsebevis var det tydlig åldersdiskriminering, enligt Malin Fröjmark, ombudsman på Akademikerförbundet SSR. SJ:s ordförande

puvlade visserligen efter kritiken som följde, men debatten om åldersdiskriminering var i gång. Sällan har vi fått så många starka läsare-reaktioner.

Så här berättar några av alla läsare som hörde av sig:

”Jag har sökt 500–600 jobb som handläggare, utredare, behandlare, coach osv och fick inte komma på en enda intervju. Har utbildning och över 20 års erfarenhet.”

”Fick bara det mejl alla får, att man valt att gå vidare med annan sökande ... trots att jag var nog så kvalificerad. Har dubbelkompetens och mångårig erfarenhet. När man aldrig får relevant återkoppling känner man sig som skit.”

”Jag blev varken kontaktad eller kallad till intervju, fick bara ett tackbrev för visat intresse. Detta trots att jag är helt säker på att mina meriter överträffade de andra sökanden

Text: Therese Johansson Foto/Kollage: Getty Images/Akademikern.se

Läs mer

Du hittar alla artiklar om åldersdiskriminering i sin helhet på Akademikern.se.

med råge. Det resulterade i att jag insåg det meningslösa i att lägga tid på jobbsökeri.”

”Fick veta att jag var för gammal efter att ha svarat på sista frågan i en och en halv timmes intervju för en kurators-tjänst i öppenvård. De sa: ”Förresten, hur gammal är du nu igen? Vi måste tänka på åldersfördelningen.” Jag var vid tillfället ej fyllda 50 år.”

Flera läsare lyfter att de inte hänger med i löneutvecklingen när de börjar närma sig pension.

”Jag är 63 år och efter ett långt arbetsliv med en god karriär hade jag en bra ingångslön när jag fick en ny tjänst som HR-specialist. Jag märkte ganska snart att trots god prestation så fick jag inte löneökning enligt avtal. Det var uppenbart att arbetsgivaren använde sig av mitt löneutrymme för att öka mina kollegors löner.”

Åldersdiskriminering av unga förekommer också, något många i arbetslivet inte tänker på, skriver en läsare.

”Redan vid inträdet på arbetsmarknaden vid 20 års ålder märkte jag mycket fördomar om unga. Det jobbigaste är ändå bemötandet på arbetsplatser, där det hela tiden pikas om att en är ung. ”Det där vet väl inte ens du vad det är” eller ”ska verkligen du ha det ansvaret?”

Fick 35 000 kronor i skadestånd

Socialekreteraren Mia Berglund reagerade när hon fick ett sms med texten: ”Tack för din ansökan. Då vi har fått in så många kvalificerade sökanden har vi valt att gå vidare med annan sökande.”

– Jag hade jobbat i 20 år. Hade jag inte fått det svaret hade jag nog inte brytt mig, men nu blev jag faktiskt arg.

Hon kontaktade facket och när förbundet kontaktade kommunen i fråga försä sig chefen.

– Anledningen till att de inte kallade mig till intervju var att de antog att jag ville ha högre lön än andra sökande. Alltså ett uppenbart fall av åldersdiskriminering.

Det slutade med förlikning och ett skadestånd på 35 000 kronor.

– Det är svårt att vinna diskrimineringscase. Men sällan är det så tydligt som i detta fall, säger Cecilia Bergsten, ombudsman på Akademikerförbundet SSR.

261

anmälningar om åldersdiskriminering kom till DO 2024. Hur bör man agera om man blir utsatt? DO tipsar på Akademikern.se

TIPS!

Ge dig själv den bästa presenten, en prenumeration på Socionomen, Sveriges ledande tidning om socialt arbete och psykoterapi.

Pssst!

Du kan också teckna en gratis prenumeration på Socionomens nyhetsbrev.

För endast **29 kronor i månaden*** får du 8 nummer per år hem i brevlådan, och tillgång till alla artiklar på socionomen.se.

Socionomen

* Gratis under ett år för studenter som är medlemmar i Akademikerförbundet SSR, därefter **9 kronor** i månaden under studietiden. Yrkesverksamma som inte är medlemmar i Akademikerförbundet SSR betalar 39 kronor i månaden.

Frågan är ..

Socialtjänsten måste bli bättre på att nå ut till invånarna, enligt nya lagen.

SOCIALTJÄNST

Den nya socialtjänstlagen har funnits i snart ett halvår. Kommer förväntningarna att infrias?

Text: Therese Johansson
Foto: Getty Images

Merima Rujovic
Enhetschef, omsorgsförvaltningen
i Värnamo kommun

– Jag är mycket förväntansfull! Det kommer naturligtvis finnas både utmaningar och utvecklingsmöjligheter då vi behöver anpassa och förändra våra arbetssätt, prioritera rätt insatser och tydliggöra vad vi ska vidareutveckla.

Det är inte alltid lätt att veta vad man ska satsa på, vilka insatser som ger bäst effekt i förhållande till målen och behoven. Liksom många andra kommuner sitter vi i workshops och kartlägger vårt nuläge, men det skulle behövas en tydligare riktning. Det är viktigt att staten stödjer oss, både med ekonomiska resurser och tydligare riktlinjer kring vilken väg vi ska gå i det här arbetet. Det behövs även kunskapsstöd för att kunna jobba mer evidensbaserat. Samtidigt måste kommunerna få frihet att utforma arbetet med den nya lagen utifrån de behov som finns lokalt.

→ Liksom de flesta andra kommuner i Sverige påverkas vi av kompetensbristen – kommer vi att räcka till? När vi nu ska jobba på nya sätt och ställa om krävs det att vi får goda förutsättningar och långsiktig finansiering för att lyckas. Det är brist på personal inom såväl socialtjänst som vård och omsorg, det är inte unikt för Värnamo utan något alla kommuner i Sverige kämpar med.

”Man kan inte informera fram tillit, det kräver relationer.”

LINA DEVGUN

Lina Devgun
Utvecklingsledare, länsstyrelsen
i Stockholm, stöttar kommuner
att stärka tilliten för socialtjänsten

– Jag och de jag jobbar med ute i kommunerna har höga förväntningar på den nya lagen.

Förhoppningen är att den ska ge mer tryck i det förebyggande arbetet, särskilt eftersom det just nu handlar mycket om repressiva åtgärder. Att jobba kunskapsbaserat och att vara där medborgarna är för att sätta in rätt stöd tidigt är a och o.

Vi vet att föräldrar i socioekonomiskt svaga områden i mindre grad tar emot stöd. Tilliten till socialtjänsten är i många områden låg, den ligger som ett stort jobbigt lock som försvårar insatser. Därför måste vi i det offent-

liga aktivt samverka med de aktörer föräldrar har förtroende för. Man kan inte informera fram tillit, det kräver relationer.

Alla vill mycket, samtidigt är det ofta slimmade organisationer med stor personalomsättning. Det kommer krävas resurser under en längre tid för att klara omställningen. För att lyckas med tvärsektionell samverkan och att finnas där målgruppen är – i idrotts- och föreningslokalerna till exempel – behöver man kanske jobba på andra tider och inte bara vara i de lokaler det står socialtjänsten på. Det kostar både tid och pengar.

Fredrik Hjulström
Socialpolitisk chef,
Akademikerförbundet SSR

– **Samtidigt som** socialtjänsten ska ställa om så pågår ju det ”ordinarie” arbetet med utredningar, uppföljningar, dokumentation och annat som man har en skyldighet att prioritera. Ovanpå det ska man komma in tidigare, finnas där människorna i behov av hjälp och stöd finns, jobba förebyggande, lättillgängligt och kunskapsbaserat.

Det krävs en ordentlig satsning för att lyckas. Läger man ihop alla delar omsätter socialtjänsten drygt 300 miljarder om året. Två miljarder årligen är ganska lite om man ser till totalen. Kommun och stat behöver vara beredda på att skjuta till pengar.

Fortsätter vi ha den politik och det samhällsklimat vi har i dag, där övervakning och hårda tag är i fokus, kommer pengarna gå till det.

Mellantvång är ett exempel. Det kommer att skada tilliten till socialtjänsten ännu mer. Det ökar sannolikheten att man inte kommer att vända sig till socialtjänsten eller öppna upp om sin familjs problem. Mellantvånget motverkar själva syftet med nya socialtjänstlagen och slår undan benen på intentionen att nå människor innan problem uppstår eller blir för stora.

SÅ FÅR DU FLER ATT MÅ BRA PÅ JOBBET:

Som chef ansvarar du för att anpassa arbetet för dina medarbetare och förebygga ohälsa och sjukskrivningar. Förändringar i arbetsuppgifter, arbetstider eller hjälpmedel kan göra stor skillnad. Om en sjukskrivning ändå sker, är det du som planerar för en hållbar återgång till arbetet.

För att du ska kunna ta ditt ansvar, stödjer vi dig på vägen. Hos oss hittar du information och vägledning. Du får också veta vilka ekonomiska stöd som finns att få.

Läs mer om hur du kan få fler att må bra på jobbet: av.se/mabrapajobbet

Försäkringskassan

Hos oss får du information om arbetsgivarens ansvar för rehabilitering samt ekonomiskt stöd till arbetshjälpmedel och förebyggande insatser.

Hos oss får du information och vägledning om arbetsgivarens ansvar för arbetsmiljö och arbetsanpassning.

Goda råd när världen gungar

Text: Therese Johansson Foto: AnnaCarin Isaksson

Osäkerheten i omvärlden är stor. Åsa Tegelberg på Västsvenska Handelskammaren vägleder företagare som tvekar.

En krisig omvärld med aggressiv tullpolitik och lynniga ledare har fått Sveriges företagare att svettas. Åsa Tegelberg stöttar exporten i turbulenta tider.

Åsa Tegelberg möter många företagare och har gott hopp om att de kommer att klara sig, trots tuffa tider.

T

Trump hit och Trump dit. Rubrikerna skiftar i detalj, men den stora bilden är intakt: Världshandeln är i gungning. Tullarna håller företagen i ett järngrepp. Ingen vet vad som kommer hända i morgon.

Fojajén i Västsvenska Handelskammaren i centrala Göteborg fylls på med företagare och entreprenörer. Kaffedoften sprider sig, ett lågmålt sorl fyller lokalen. Utanför gryr morgonen och vem vet vad Trump kommer att hitta på i dag? Men än så länge är det natt i USA och en lucka i tiden vecklar ut sig i företagarnas värld. Ett andrum. Är det rent av optimism i luften?

– Det som är så häftigt med den här kategorin av människor, företagare och entreprenörer, är att de är entusiaster. De ser möjligheter i stället för problem. Lite som vatten som rinner – det hittar alltid en väg.

Åsa Tegelberg är projektledare på Västsvenska Handelskammaren, en privat partipolitiskt oberoende näringslivsorganisation med över 3 000 medlemsföretag från hela Västsverige. Hon ansvarar för Exportcenter Väst, ett EU-projekt som syftar till att stödja små och mellanstora företags export-

satsningar. Den här dagen håller hon i ett seminarium om exportfinansiering där företag och experter delar med sig av kunskap och erfarenheter.

Powerpoints klickas fram, händer räcks upp och micken skickas runt. Folk är nyfikna på varandra – att höra om andra företagares resa är spännande. Igenkänning och misstag man ska akta sig för att göra själv.

– Ett sätt att växa som ledare är att träffa andra ledare. Man är inte så unik som man tror. Oavsett om man är chef på ett multinationellt bolag eller ett nystartat företag med två anställda finns det vissa frågeställningar som är samma, säger Åsa Tegelberg.

En av dem som deltagit på seminariet är Jonas Dahlgren, vd och grundare för Amabilia Medical, ett företag som sysslar med medicinsk skyddsutrustning. Han undviker USA helt och hållet.

– Våra affärer sker mestadels inom EU, vilket jag tycker fungerar väldigt väl. Oavsett om det är finansiella hot eller faktiska krigshot håller vi samman. Trump däremot stökar till. Ingen vet

Åsa Tegelberg

Utbildning

Ekonomi vid Lunds universitet, projektledning och kommunikation från Sensus studieförbund

Arbetar

Projektledare
Exportcenter Väst på Västsvenska Handelskammaren

”Ett sätt att växa som ledare är att träffa andra ledare. Man är inte så unik som man tror.”

ÅSA TEGELBERG

Jonas Dahlgren jobbar med medicinsk skyddsutrustning och undviker helt USA-marknaden.

Osäkerheten är stor och en del företag tvekar inför vissa satsningar, berättar Åsa Tegelberg som minglar med besökarna efter seminariet. →

→ vad som gäller. Det han säger ena dagen kan plötsligt betyda något annat andra dagen. Det är oerhört jobbigt att jobba mot den marknaden, och jag är glad att vi inte behöver göra det i dagsläget.

Hade ni gjort det om det inte vore för Trump?

– Ja. Vi har en partner som är världsledande inom veterinärvård, och som finns även på den amerikanska marknaden. Men eftersom det är vilda västern där just nu satsar vi i stället på att etablera oss i Kanada. Det är lugnare.

Donald Trumps aggressiva tullpolitik har ritat om spelplanen för internationell handel. För bara ett år sedan var det få som trodde att tullar skulle bli en ihållande snackis, i dag är det den vanligaste anledningen till att

företagare söker stöd och rådgivning hos Västsvenska Handelskammaren, berättar Åsa Tegelberg.

– Vi har flabbat lite åt det, för det känns ju väldigt nördigt att dyka ner i tullar så här på detaljnivå. Men det är verkligen den stora grejen nu, alla är väldigt intresserade av att veta vad som händer på det här området. Det har påverkat vardagen för många.

Vilken är den största konsekvensen av Trumps tullar?

– Osäkerheten. Det blir väldigt svårt att fatta beslut när det inte är klart och tydligt vad spelreglerna är. Man kanske väntar med att göra satsningen man tänkt på grund av det osäkra läget. Risken är att det hämmar utvecklingen.

Skyhöga tullar, krig i Europa, demokratier i kris. En skakig omvärld

Västsvenska Handelskammaren bjuder in företagare för att ge stöd och hjälp.

bäddar inte för enkla affärer, men Åsa Tegelberg ser ändå en stor anpassningsbarhet och uppfinningsrikedom hos svenska företagare.

– Det är lite: ”Ok, nu är det 25 procent tull, hur hanterar vi det?” och så förhandlar man med kunden för att hitta en lösning. Världen har ju alltid varit mer eller mindre komplex, och en del av att vara företagare är att se möjligheter där andra ser hinder. Det tycker jag är kännetecknande för svenska företag. Vi är lite kluriga och bra på att hitta lösningar.

I och med Rysslands invasionskrig i Ukraina har även frågan om sanktioner kommit högt på agendan. Ett svårt område att navigera i, säger Åsa Tegelberg.

– Vi jobbar tätt ihop med våra jurister på det området. Många gånger går affärerna i flera led, med återför-

säljare i olika länder. Hur ska jag som företagare säkerställa att min återförsäljare i låt oss säga Polen inte säljer vidare till Belarus, som i sin tur säljer vidare till Ryssland? För en mindre aktör kan det vara svårt att sätta emot. Där kan vi hjälpa till med stöttning och rådgivning. Men det skapar stor osäkerhet, helt klart. →

”En del av att vara företagare är att se möjligheter där andra ser hinder.”

ÅSA TEGELBERG

← Experter bjuds in för att svara på företagens frågor, denna gång om exportfinansiering.

har ett nära samarbete med Tullverket, med flera gemensamma evenemang.

– Vi bevakar det här området noga och följer löpande med i utvecklingen. Snart är det dags för Tulldagen då vi träffar alla som vill prata tull, och i stället för afterwork ordnar vi aftertull. Ett lite roligt sätt att rikta fokus på de här frågorna.

Christer Olausson och Helena Larsson från Nordic Seafarm tror att hållbarhet kommer att bli hett igen.

På plats under seminariet finns också Christer Olausson och Helen Larsson från Nordic Seafarm, som säljer hållbart odlad tång till framför allt mat- och materialindustrin. I en accelererande klimatkris ser de stor potential att göra skillnad med sin produkt – men utmaningen är att nå ut i tider då hållbarhet inte längre är lika hett.

– Hållbarhet har halkat ner väldigt mycket på agendan, men världen förändras hela tiden. Det är en pendel som rör sig. Som ett relativt ungt bolag är vi vana att navigera i detta, och jag är säker på att pendeln kommer att röra sig tillbaka. Gamla strukturer håller på att ritas om, säger Christer Olausson, vd på Nordic Seafarm.

Hur ser ni på export i och med de höga tullarna?

– Vi har tittat på Nordamerika, men har valt att pausa en sådan satsning. Tullarna har gjort att vi strategiskt väntar lite. I stället satsar vi på våra marknader i Europa där vår försäljning ökar hela tiden.

Morgonens seminarium avslutas med lite lågmält mingel innan alla far →

→ **Åsa Tegelberg** är uppvuxen i Bjuv, ett litet samhälle utanför Helsingborg. Där grundades en gång i tiden Findus, som för ett par år sedan gick ett dystert öde till mötes när företaget köptes upp av ett amerikanskt bolag och fabriken lades ned. Över 400 anställda förlorade sina jobb.

– Kapitalismens värsta baksida. Lilla Bjuv blev snabbt för litet för

”I stället för afterwork ordnar vi aftertull. Ett lite roligt sätt att rikta fokus på de här frågorna.”

ÅSA TEGELBERG

Åsa. Efter studenten åkte hon som au pair till Paris medan hon grubblade på sin framtida karriär. Handel hade alltid intresserat henne, så nästa steg blev att plugga ekonomi i Lund, vilket följdes av projektledarutbildning och studier i kommunikation.

– Jag är i grunden en rätt nyfiken, lite rastlös person som tycker om att vara med där det händer. Att jag växte upp på en liten plats tror jag har bidragit till att jag ville vidare ut i världen. Jag har sparat en sådan där ”Mina vänner”-bok där man skulle skriva vad man ville bli när man blev stor. Mitt svar var flygvärdinna. Att jobba med internationell handel innebär att jag får resa runt i världen, fast på ett annat sätt.

Åsa Tegelberg förmedlar kunskap och strategier för att ge företagarna bästa möjliga förutsättningar med sin export. Västsvenska Handelskammaren

↑
Det är viktigt att vara uthållig. Då finns många möjligheter, trots allt som händer i världen, säger Åsa Tegelberg.

→ hem till sitt. Dagens utmaningar väntar – i en skakig omvärld är det oförutsägbara en del av jobbet. Men i det ovissa finns också möjligheter, säger Åsa Tegelberg.

– Möjligheterna är enorma! Det var lite budskapet här i dag: potentialen i export är stor, det handlar bara om att göra sin hemläxa och skaffa sig de här viktiga kontakterna som man har förtroende för. Världen kommer alltid vara i rörelse, ingenting kommer vara som det alltid har varit. Det gäller att utvinna kraften ur framåtrörelsen.

Ska man satsa fast världen kaosar?

– Ja, det är absolut min åsikt. Just för att jag sett att det alltid finns en väg, även när det känns som att världen är emot en. Det gäller att ta ett steg i taget, inte frestas att satsa för hårt, för snabbt.

Framför allt handlar det om uthållighet, det måste man ha när det gäller exportaffärer. I Sverige finns det mycket stöd att få, både via oss och andra aktörer. Vi har en stat som i grunden vill att det ska gå bra för svenska företag.

Made in Sweden. Ett uttryck som Åsa använder när hon beskriver svenska företags konkurrensfördel.

– Svenska företag har från grunden alltid jobbat miljömässigt hållbart, varit noga med att ta hand om resurser och tänka smart och kvalitetsmässigt. Utomlands är det lite så här: ”Är du från Sverige? Då är det en bra produkt.” Det är fascinerande. Jag tycker det är kul att vara en liten kugge i ett maskineri som förhoppningsvis påverkar något större: bilden av Sverige och våra otroligt duktiga företagare som finns här. Det känns väldigt meningsfullt. ♦

Registrera dig som chef idag!

Har du blivit chef?

Grattis till din nya roll! När du som är medlem i **Akademikerförbundet SSR** blir chef och registrerar det hos oss blir du också automatiskt medlem i **Svensk Chefsförening**.

Rollen som chef är speciell. Du är både anställd och företrädare för arbetsgivaren och just därför finns Svensk Chefsförening. Vi kan chefsfrågor och vi kan ge dig som är chefsmedlem rätt typ av stöd och möjlighet att utvecklas i din roll.

Läs mer om allt du får här!

Svensk
Chefsförening

EN DEL AV AKADEMIKERFÖRBUNDET SSR

AI & makten över besluten

Ingen AI utan facket!

Vad alla borde veta om algoritmer i offentlig sektor

AI och algoritmer kan besluta om vilken skola dina barn hamnar i, rätten till försörjningsstöd och vilken vård du ska få. Nu kommer boken som vrider och vänder på vad som händer när allt fler offentliga beslut automatiseras – eller fattas av AI.

Boken ges ut av Akademikerförbundet SSR tillsammans med Internetstiftelsen och Volante Förlag

Läs mer här!

Akademikerförbundet SSR

Skifte

Klimatkris, cyberhot, fallande demokratier, handelskrig och blodiga konflikter. **Världen skulle ju bli bättre – vad är det som händer?**

Vi måste ständigt försöka släcka bränder.

Text: **Therese Johansson**

Aldrig tidigare har så många länder avdemokratiserats samtidigt som nu.

STAFFAN I LINDBERG

Förborgs universitet, kommer dessvärre inte med några tröstande ord om läget.

– Det har aldrig varit så illa som det är nu.

Han syftar på demokratiutvecklingen i världen. Som chef för det internationella demokratiforskningsinstitutet V-Dem har han ägnat de senaste femton åren åt att mäta och analysera demokrati ur många olika dimensioner världen över.

– Aldrig tidigare i historien har så många länder avdemokratiserats samtidigt som nu – 45 länder i slutet av 2024 enligt vår senaste mätning. Och det var innan Trump kom till makten och började avveckla demokratin.

Menar du att USA inte längre kan räknas som en demokrati?

– Ja, det är jag och många andra forskare överens om. Min Harvard-kollega Steven Levitsky uttryckte det bra: I en demokrati är det inte kostsamt att vara i opposition eller uttrycka sig kritiskt. Det är inte förenat med förföljelse, ekonomiska sanktioner, åtal eller hot om våld mot människor som till exempel vill använda sin yttrandefrihet och demonstrationsrätt. En enorm koncentration av makt har flyttats över till presidenten, både lagstiftande och

För femtio år sedan präglades Sverige och stora delar av världen av en stark framtidstro. Tron på ekonomisk tillväxt, teknisk utveckling och social välfärd – inte minst en övertygelse om demokratins spridning – var stark och formade en tid av idealistisk optimism. Nu skulle världen bli bättre. Det goda skulle segra, all makt åt folket!

Klipp till Trumps attacker mot medier och yttrandefrihet, Rysslands fullskaliga invasion i Ukraina, folk-mordet i Gaza och löpande larmrapporter om smältande glaciärer och naturkatastrofer som avlöser varandra.

Känslan av att världen är på väg åt fel håll går som en kollektiv ilning längs ryggraden. Staffan I Lindberg, professor i statsvetenskap vid Göte-

Liberal demokrati

Innebär att det finns oberoende domstolar, starka institutioner och lagar som skyddar medborgarnas fri- och rättigheter. Ett självständigt civilsamhälle, fackföreningar och fria medier är också viktiga delar. Makten ska vara delad – staten får inte styra rättsväsendet eller kontrollera vad som sägs i medierna. Alla ska vara lika inför lagen, och även minoriteter har skyddade rättigheter. Sverige, övriga Norden och Tyskland är exempel på liberala demokratier.

Autokrati

Autokrati betyder envælde, där makten ligger hos en person eller grupp. Man kan skilja på två typer: elektoral och sluten autokrati. I den första hålls val, men de är ofta orättvisa. Press- och yttrandefrihet begränsas, och människor kan inte fritt organisera sig. Exempel: Ryssland, Egypten, Turkiet och Ungern.

I en sluten autokrati har en ledare absolut makt, och medborgarnas rättigheter är starkt begränsade. Exempel: Nordkorea, Saudiarabien, Belarus och Afghanistan.

Källa: V-Dem

juridisk makt. Det som pågår är en övergång till en autokrati, det vill säga envælde.

V-Dems index för liberal demokrati har över fyrtio indikatorer där man tittar på allt från rättsstat till mediefrihet. Enligt Staffan I Lindberg är vi tillbaka på en nivå vi senast såg 1985, då större delen av Östeuropa var auktoritärt styrt under kommunistiska enpartisystem.

– Den enorma expansion av mänskliga och demokratiska rättigheter som skedde efter kalla kriget är totalt bortsopad på global nivå. Utifrån vår data är jag djupt oroad, både för demokratin i världen och på sikt i Europa.

Högernationalistiska partier och grupper vinner mark, och forskning visar på ett tydligt samband med ökningen av socioekonomiska klyftor världen över, säger Staffan I Lindberg.

– Högerextrema nationalistiska, reaktionära partier och ledare malar upp ett samhälle i kris och utnyttjar rädslan: vi kan rädda dig och rädda nationen. Denna retorik tilltalar människor som upplever sig vara förlorarna i ett samhälle. Oavsett om det handlar om Putins Ryssland, Erdogans Turkiet eller Trump i USA är det samma retorik. Den hörs även i Sverigedemokraterna.

Hur ser det ut i Sverige – mörka tider även här?

– Det finns normförflyttningar i Sverige som påminner om det man tidigare kunde se i länder som gått mot ett mer auktoritärt styre. Ett exempel är när Nato-kritiker hängde upp en Erdogandocka under en grundlags-skyddad yttrandefrihetsaktion. Inom

Turbulenta

tider

Vietnamkrigets slut

1975. Femtio år sedan en utdragen konflikt med rötter i det kalla krigets spänningar tog slut. Vietnamkriget blev en symbol för anti-krigsprotester runtom i världen. Det inspirerade framtida rörelser som arbetade för fred och mänskliga rättigheter.

Berlinmuren faller

1989. Berlinmurens fall är en viktig symbol och en i raden av de händelser som slutligen ledde till ett enat Tyskland, Sovjetunionens upplösning och kalla krigets slut. Många nya demokratier bildades.

9/11

2001. Den 11 september 2001 genomfördes terrorattacken mot World Trade Center och andra mål i USA av islamistgruppen al-Qaida. Händelsen påverkade världen djupt, bland annat genom de politiska och säkerhetsmässiga förändringar som följde.

Al-Qaida-ledaren Usama bin Ladin.

Sociala medier utmanar

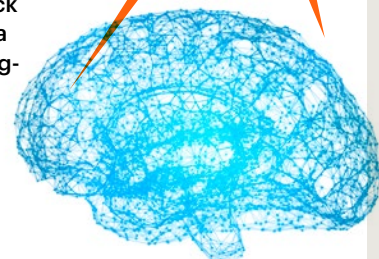
2004. Facebook lanserades 2004 – det blev starten med Twitter, Youtube och LinkedIn i släptåg. Ökade möjligheter till yttrandefrihet, aktivism och organisering, men också trollfabriker, censur, polarisering och övervakning online.

Larm om klimatet

2021. Rapporten från FN:s klimatpanel (IPCC) visade att mänsklig aktivitet har skapat växthusgaser som har lett till skador på miljön som saknar tidigare motstycke. FN:s generalsekreterare António Guterres kallar läget "kod röd för mänskligheten".

AI på bred front

2022. AI och ChatGPT slår ner som en bomb. Skräck och faror som lurar i varje hörn – kommer AI ta våra jobb och sedan ta över världen? – men också möjligheter till automatisering, effektivisering av arbetsuppgifter och nytta i till exempel sjukvården.

→ någon timme fördömde Ulf Kristersson aktionen och sa att det var ett hot mot rikets säkerhet. Gränser flyttas och normer förskjuts, det är alltid så en avdemokratisering börjar. Med det sagt behöver det inte nödvändigtvis hända i Sverige, men det är oroväckande att dessa tecken finns.

Vad kan man göra för att vända utvecklingen?

– Vi måste prata om vad demokrati är, vad det är bra för och vilka hot som finns. Vi får aldrig låta inskränkningar normaliseras. Det krävs att samhället mobiliserar och organiserar sig för att skydda demokratin och mänskliga rättigheter.

Demokratin svajar på många håll

– påverkar det även fackföreningsrörelsen? Maria Östberg Svanelind är tidigare internationell sekreterare på Akademikerförbundet SSR och i dag ansvarig för Solidaritetsfonden på förbundet. Hon menar att det blir allt farligare att jobba fackligt på många håll i världen.

– I takt med att länder avdemokratiseras krymper utrymmet för det fackliga arbetet – i vissa länder riskerar man fängelse eller till och med sitt liv om man är fackligt aktiv, säger hon och fortsätter:

– Det finns inga fria fackföreningar i Kina, det är mycket svårt i Ryssland och i USA vill Trump förbjuda offentligt anställda att vara med i facket. Detta sker inte i ett vakuum. Vi ser autokratiska tendenser där nationalis-

tiska partier långt ut på högerkanten vill begränsa människors fri- och rättigheter. Det är en allvarlig utveckling.

I turbulenta tider med skenande klimatkris, cyberattacker, tullar och fullskaliga krig sätts fackets kapacitet på prov extra mycket, menar Maria Östberg Svanelind.

– Fackföreningsrörelsen både i Sverige och stora delar av Europa har en stark position, och globalt en stor roll att fylla. Men det är viktigt att vi kan förklara styrkan i fackligt engagemang, inte minst för de unga. Visa att vi faktiskt kan påverka och förändra, både på hemmaplan och internationellt, om vi organiserar oss. Att vi kan vara en motkraft till mörka krafter, jobba för demokrati och klimaträttvisa, vara en röst för de som inte har någon och stå upp för våra fackliga vänner som kämpar. Internationell solidaritet är av yttersta vikt i dessa mörkertider.

Hur ska man då förhålla sig i en till synes kaosartad värld? Martin Börjesson är forskare som arbetar inom området omvärlds- och framtidsanalys. Han har ett fokus på hur vi som samhälle, individer och organisationer

I vissa länder riskerar man fängelse eller till och med sitt liv om man är fackligt aktiv.

MARIA ÖSTBERG SVANELIND

Foto: CC/Lurek Durczak, CC/Hamid Mir, Getty Images
Källor: Utrikespolitiska institutet, Forsvarsmakten, Stockholms universitet, Internetstiftelsen, Greenpeace, Södertörns högskola, Wikipedia m. fl.

→ ska kunna navigera genom den djupare samhällstransformation som han menar att vi är mitt uppe i.

– Vi befinner oss i ett historiskt skifte. Vår nutid är präglad av en särskilt snabb och komplex förändringsperiod. Digital utveckling med AI i spetsen, en accelererande klimatkris, en accelererande klimatkris, global osäkerhet, avdemokrativering, politisk polarisering och demografiska skiften är bara några exempel som sätter välfärdssystemen, våra institutioner, normer och våra sätt att organisera och styra samhället i gungning.

Upplevelsen att leva i en brytningstid är inte unik för oss på 2020-talet. Övergången från bondesamhälle till industrialisering är ett historiskt exempel på en transformation. Det finns ett tydligt före och efter, säger Martin Börjesson.

Vad finns det för tecken på att vi är i ett skifte nu?

– Digitaliseringen är ett tydligt tecken, där generativ AI är den största chocken för systemet. Det går att jämföra med tryckpressen, som gjorde att man plötsligt kunde sprida kunskap på ett helt annat sätt och som förändrade vårt sätt att se på människan och samhället. Klimatkrisen är ett annat. Vi har passerat flera ekologiska gränser, vilket har omkullkastat vår syn på oändlig tillväxt. Vi kan inte längre kasta oss ut utan att tänka efter.

Samhället håller på att förändras i grunden med ett nytt framväxande system som ingen riktigt vet vilken

Sämre rättigheter för fackförbunden

• **I 113 länder saknar anställda arbetare rätten att bilda eller bli medlem i en fackförening (2016 var siffran 82).**

• **131 länder bryter mot strejkrätten (2016 var siffran 96).**

• **80 procent av världens länder bryter mot rätten till kollektiva förhandlingar.**

• **Personer som varit aktiva i fackföreningar dödades i Kamerun, Colombia, Guatemala, Peru och Sydafrika under senaste året.**

Källa: International Trade Union Confederation (Ituc), rapport 2025

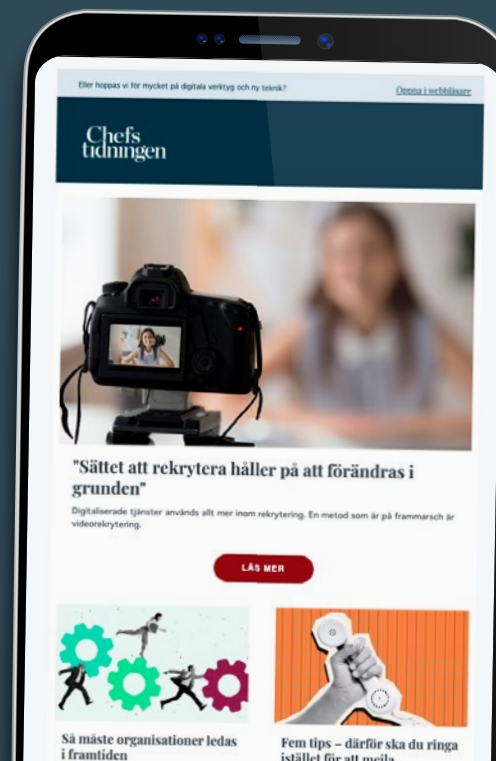
form det kommer ta. Kvar är ett krackelerande system som en dag kommer att gå sönder – och det gäller att navigera i båda dessa skeenden samtidigt, säger Martin Börjesson.

– För det första måste man inse att vi befinner oss i ett skifte. Det vi i dag tar för sanningar kanske inte kommer att gälla i morgon. Organisationer måste hitta nya sätt att arbeta som kan möta framtidens förutsättningar och utmaningar. Vi måste vara öppna, ställa frågorna, prata med varandra och tillsammans börja tänka, känna, agera och relatera på nya sätt – inte reflexmässigt motarbeta det. 🍷

Chefs tidningen

Intresserad av ledarskap och HR-frågor?

Föl Chefstidningens kostnadsfria nyhetsbrev!
Registrera dig här: chefstidningen.se/nyhetsbrev/

Cyberhoten är
komplexa och skapar
både merjobb och oro,
berättar Stina Nyström
på Mälardalens
universitet.

På sin vakt mot cyberhot

Text: Karin Persson Foto: Henrik Mill

I september läckte över en miljon svenskars
personliga uppgifter ut på darknet.
– Det sätter fingret på vår sårbarhet, säger
HR-chefen Stina Nyström.

S

Stina Nyströms sista arbetsvecka i augusti fick en ordentlig ryckstart. När hon klev in på kontoret i Västerås campus den där måndagsmorgonen informerades hon om att universitetet drabbats av en gigantisk cyberattack under helgen.

– Min första tanke var: Det här är inte bra. För i systemet som hade utsatts ligger väldigt mycket personlig information, säger hon.

Angreppet var riktat mot systemleverantören Miljödata, vars it-system för hantering av bland annat sjukskrivningar, läkarintyg, rehabiliteringsplaner och arbetsskador används av ett stort antal samhällsbärande företag, myndigheter, regioner och omkring 80 procent av landets kommuner.

Inledningsvis var det oklart hur omfattande angreppet var och hur mycket information som läckt. De första dagarna efter attacken var

systemet låst av Miljödata som febrilt arbetade för att utreda händelseförloppet och dess potentiella konsekvenser. På Mälardalens universitet samarbetade HR-avdelningen med lärosätets dataskyddsombud och informationssäkerhetsfunktion, i tät förbindelse med Miljödata, för att ta reda på hur universitetets anställda drabbats. En så kallad personuppgiftsincident upprättades.

– Vi fick tidigt indikationer på att vi förmodligen inte var en av dem där information hade läckt, men det var ingenting som vi kunde ta för givet. Farhågan var att fel information, känslig information om våra anställda som vi absolut inte vill ska spridas, skulle hamna i fel händer. Och vad skulle vi göra då?

På Mälardalens universitet finns cirka 1 200 anställda. Samtliga, liksom många tidigare anställda, finns i det hackade systemet. Universitetet använder det bland annat för att stötta chefer i deras rehabiliteringsarbete.

– Vi har lärt oss en del av det som hänt, och en sådan sak som vi jobbar

”Det här är inte bra. För i systemet som hade utsatts ligger väldigt mycket personlig information.”

STINA NYSTRÖM

Stina Nyström

Utbildning
Personalvetare

Arbetar
HR-chef på Mälardalens universitet

↑
Farhågan var att känslig information hade läckt. I ett sådant läge är kommunikationen med alla anställda viktig, säger Stina Nyström.

med just nu är att se över våra rutiner för gallring av data. Att vi har tidigare anställda som ligger kvar i systemet är inte i enlighet med de rutiner vi behöver följa. Så det måste bli bättre.

En fråga som uppstod tidigt var hur man skulle kommunicera med de anställda kring det inträffade. Det gällde att vara transparent utan att väcka onödigt oro, samtidigt som mycket fortfarande var höljt i dunkel. Man valde att lägga ut allmän information på intranätet redan på tisdagen. Antalet oroliga medarbetare som hörde av sig: Noll.

– Det var väldigt lugnt. Det kanske har att göra med att vi på Mälardalens universitet har väldigt låga sjuktal och det gör att det trots allt inte fanns

så mycket känsliga data som kunde läcka, om man jämför med till exempel regioner där jag är säker på att man har en helt annan situation.

Stina Nyström är relativt ny på jobbet. Hon började sin tjänst på universitetet i maj, men har tidigare jobbat som HR-chef och HR-direktör i flera olika verksamheter, framför allt inom statlig sektor. På senare år har hon behövt vänja sig vid cyberangreppsförsök. Det sker ”hela tiden” säger hon, och hintar om att hon varit med om större angrepp som hon inte kan prata mer om.

– I andra organisationer där jag jobbat har vi haft säkerhetsklassad information och personer som är i säkerhetsklass. Då behöver man vara

”De som genomför sådana här attacker hjälper oss att förstå vår sårbarhet.”

STINA NYSTRÖM

→ ännu mer varsam med vilka it-system man har och vad som ligger utanför myndighetens skalskydd.

På Mälardalens universitets HR-avdelning jobbar 27 personer som enligt chefen Stina Nyström reagerade med handlingskraft på attacken mot Miljödata. I viss mån är de vana, menar hon. Det finns en struktur för hur man ska hantera olika incidenter. Samtidigt gav händelsen ett tillfälle att stanna upp och identifiera sådant som inte fungerar.

– Det hade vi möjlighet att göra på ett lugnare sätt än om vi hade varit värre drabbade. Vi har som väl är inte läckt persondata på samma sätt som många andra. Jag vet inte vad det beror på att just våra uppgifter inte har läckt, det är en viktig fråga för lärandet framåt.

Ja, det finns alltså verksamheter som drabbats långt värre än universitetet. Det tog några veckor, sedan publicerades uppmot 1,5 miljoner svenskars personuppgifter på darknet. Där finns nu personnummer, adresser, telefonnummer – även till personer med skyddade uppgifter. Händelsen utreds av polis med brottsrubriceringen grovt dataintrång och försök till grov utpressning.

Akademikerförbundet SSR:s chefs-

jurist Mikael Smeds menar att de som drabbats nu riskerar identitetskapning, bedrägerier och hot. Facket kräver att arbetsgivarna tar ansvar genom att

erbjuda drabbade kostnadsfritt id-skydd och tillgång till psykologiskt stöd. Offentlig sektor kan inte heller fortsätta att outsourca kritiska it-system till leverantörer utan ansvar eller tillräcklig säkerhet, inskräper man.

Stina Nyström hade redan före attacken satt i gång en genomlysning av de system som HR-avdelningen använder. Hon ville ta reda på vilka system man har, varför man har dem och vad man behöver i framtiden.

När hon började arbeta inom HR för mer än 25 år sedan fanns inga cyberattacker att fundera kring. HR-avdelningen hade ju knappt några it-system att angripa. I dag sker mycket av HR-arbetet med hjälp av dessa system, och det kommer inte att bli mindre av den varan.

– Jag längtar inte tillbaka till hur det var förr, men det finns nya saker att beakta. Vi behöver ha ett ökat säkerhetstänk både när det gäller it och i övrigt.

Attacken mot Miljödata har lett till en ökad vaksamhet och tydligare insikter om att olika avdelningar inom universitetet behöver samverka mer än tidigare. Informationssäkerhetsfrågorna är komplexa, hoten svåra att analysera.

– De som genomför sådana här attacker hjälper oss att förstå vår sårbarhet. Det är uppsidan med detta, att man skapar en uppmärksamhet och ett pågående samtal. Men det skapar också mycket arbete och oro, och gör väldigt mycket skada i onödan. ♦

LJUSPUNKTER

Allt är inte nattsvart

Det finns tveklöst mycket att vara bekymrad för i omvärlden. Men om man ser tillbaka några år finns det faktiskt också trender som går åt rätt håll.

Text: Annika Clemens Källor: Ekonomifakta, Världsbanken, UNDP, Our World in Data

Ökad jämställdhet i världen

Det går långsamt, men jämställdheten mellan män och kvinnor ökar i världen. 1993 var det som kallas "gender gap" knappt 0,6 (1 är total ojämställdhet och 0 står för total jämställdhet). 2023 hade gapet minskat till 0,45. Mödradödligheten har minskat med 40 procent och kvinnors representation i parlament har mer än dubblats på 30 år.

*GII = Gender Inequality Index, ett mått på ojämställdhet mellan kvinnor och män inom hälsa, makt och arbete.

1993:
GII-värde* 0,582

2023:
GII-värde* 0,455

1981: 47,1%

Andelen fattiga i världen har minskat

Även om många människor fortfarande lever under gränsen för extrem fattigdom, har andelen minskat kraftigt i världen. I början av 1980-talet levde drygt 47 procent av världens befolkning i fattigdom. I dag har andelen minskat till cirka 10 procent och i faktiska siffror har antalet personer som lever i extrem fattigdom minskat med ungefär en miljard. Utvecklingen beror på en stark ekonomisk tillväxt till följd av bättre företagsklimat, förstärkt rättsstat och bättre korruptionskontroll. Världsbankens mål är att mindre än 3 procent av världens befolkning ska leva i fattigdom 2030.

Vi lever längre!
1960 var den globala medellivslängden 51 år. År 2023 hade den stigit till 73 år – och i Sverige var den 83 år.

2024: 10,3%

Läskunnigheten i världen ökar

1940 kunde knappt 42 procent av världens befolkning över 15 år läsa. Med undantag för en dipp kring 1950 har den siffran ökat stadigt och låg 1976 på knappt 66 procent och 2023 på drygt 87 procent.

1940:
41,88%

1976:
65,66%

2023: 87,36%

1820: 12,05%

ÄR DU EN BLUFF?

Har du känslan av att ha lurat dig in på jobbet? Du är i gott sällskap – förr eller senare drabbas nästan alla av bluffsyndromet. Akademiker är särskilt utsatta.

Text: Tim Andersson Foto: Getty Images

Tänker du att det bara är en tidsfråga innan chefen inser att du inte behärskar dina arbetsuppgifter? Att du inte är kompetent nog? Eller att det var ren tur att du fick din tjänst från första början? I så fall kanske du lider av bluffsyndromet, "imposter syndrome" på engelska.

– Det är ett psykologiskt fenomen, där människor tvivlar på sin egen förmåga och är rädda för att bli avslöjade som inkompetenta – trots att ingenting egentligen tyder på att de skulle vara det, berättar Charlotte

Ohlson, föreläsare och jobbcoach på utbildningsföretaget Iris.

Det är svårt att veta säkert om bluffsyndromet har blivit vanligare, men det finns undersökningar som tyder på det. Enligt en amerikansk forskningsartikel från 2020 är det så många som åtta av tio som kämpar med det till och från.

När bluffsyndromet började studeras av psykologiforskare i USA i slutet av 1970-talet kopplades det framför allt till högpresterande kvinnor. Hur bra deras karriärer än gick, och hur mycket uppmuntran chefer än gav dem, levde de med känslan av att ha lurat sin omgivning.

I dag tyder forskningen på att syndromet inte längre är könat på det sättet. Det stämmer överens med Charlotte Ohlsons erfarenheter som jobbcoach.

– Däremot tror jag att kvinnor generellt har lättare än män att berätta om sitt självttvivel. Män kanske håller tyst om det, för att inte visa sig svaga.

Däremot tycks det fortfarande vara överrepresenterat bland personer i högkunnskapsyrken och med akademisk bakgrund. Det brukar förklaras med att dessa befinner sig i miljöer med höga krav och framgångsrika kollegor, med vilka de lätt jämför sig själva.

Aron Branner, legitimerad psykoterapeut på Fridhemsplans vårdcentral i Stockholm, har ytterligare en förklaring.

– Personer som är perfektionistiskt lagda och har en tendens att högprestera har ofta problem med självkänslan. Om man inte vill riskera att den kritiska självbilden blir synlig är prestation perfekt.

Bluffsyndromet är ingen psykiatrisk diagnos, men kan få nog så besvärande konsekvenser. Somliga överpresterar och jobbar över för att täcka upp för föreställda blottor. Andra drar sig undan och undviker situationer där de skulle kunna "avslöjas." En tredje kategori skryter och skrävar för att stärka den fasad de annars fruktar skulle rämna.

Är det allvarligt kan man behöva professionell hjälp. Aron Branner, som ofta möter bluffsyndromet hos sina patienter, berättar att det kan betraktas på två sätt: antingen som ett tankemönster, eller som ett symptom på ett djuppsykologiskt

→ fenomen. Behandlingen beror på perspektivet.

– Symptomatisk behandling utgörs i regel av kognitiv rådgivning, där man ber patienten att granska sin kunskap och se om det finns objektiva data på att de inte kan det som de ska kunna. Hur många gånger har de till exempel blivit ”påkomna?” Om fakta visar sig motsäga tankarna kan det i sig få patienten att må bättre.

Den här behandlingen är pragmatisk och rätt okomplicerad. Det är vad man oftast möter på vårdcentralen.

Om man i stället betraktar ”syndromet” som ett symptom, kan det finnas många olika orsaker till det.

Här blir problemet genast betydligt mer komplext, och berör ofta sådant som självkänsla och självbild, förklarar Aron Branner.

– Det kan vara så att man går runt och tror att folk tar allt man säger på väldigt stort allvar, granskar ens ord och behandlar dem som sanning. Då är problemet att man på ett skevt sätt går runt och tror att man är väldigt upphöjd och viktig.

Av de här åtta av tio personerna som enligt den amerikanska artikeln lider av bluffsyndromet, är det få som har så stora problem att de måste söka professio-

nell hjälp. Men också en släng av det kan vara betungande och få konsekvenser – inte minst i arbetslivet. Så hur ska man hantera det?

Genom att tala öppet om problemet. Det menar Charlotte Ohlson som, i arbetet med sina klienter, har mycket fokus på styrkor.

– När man pratar om det i grupp kommer man märka att man inte är ensam om det här, att det är många som går runt och bär på samma utmaningar.

Man kan också öva på att ta emot beröm, för det är vi generellt ganska dåliga på, säger hon. Och att fokusera på styrkor.

– Jag brukar uppmana mina klienter att varje dag föra en sorts ”framgångslogg”, där de skriver ner kanske fyra framgångar eller sådant som de är bra på.

Charlotte Ohlson berättar att hon själv ibland drabbas av bluffsyndromet.

– Jag föreläser ju mycket om motivation och bemötande, och kan känna när jag ska upp på scenen: ”Herregud, här sitter femtio personer som betalat för det här, och jag ska ställa mig här och bara prata blaj. De är lurade!”

I sådana situationer försöker hon utmana sig själv att trots allt genomföra föreläsningen. Hon uppmanar andra att göra likadant, att våga kliva fram på scenen – även om det bara är ett möte på jobbet – och inte låta självtvivlet dra upp gränser.

– När du frågade mig om den här intervjun tänkte jag: ”Nej, jag kan för lite – han får prata med någon annan!” Sedan ändrade jag mig: ”Nej, nu tackar jag ja, sedan får han avgöra själv om det jag säger duger.”

Mest läst på Akademikern.se under hösten

Inkomstförsäkringen – så påverkas den av nya a-kassan

”Arbetsförmedlingen är Sveriges mest misshandlade myndighet”

Åldersdiskriminerad av kommunen – fick skadestånd på 35 000

Ministerns svar väcker ilska: ”Förlöjligar vårt arbete”

Stora skillnader i friskvårdsbidrag inom staten

Miss a inga nyheter!
Varje vecka publicerar vi material som inte trycks i magasinet på [Akademikern.se](https://www.akademikern.se)

Akademikern.

Min väg

Lång väg på jakt efter svenskhhet

Kunskapstörsten har lett till
masterutbildning och fackligt
engagemang. Men att bli
betraktad som tjuv och lögnare i
Sverige har tårt på Jakob Nadir.

Jakob Nadir fortsätter
med sina studier,
men kopplar gärna av
med promenader
i naturen.

Text: Tim Andersson Foto: Pavel Koubek

CV

Jakob Nadir

Utbildning
Masterexamen i statsvetenskap

Gör
Söker jobb och studerar lärande för hållbar utveckling och global hälsa på Uppsala universitet

N

När det var dags för avslutning i gymnasiet, och klassen delade ut titlar som "klassens kompis", blev Jakob Nadir "klassens frågetecken".

Han hade kommit till Sverige fem år tidigare, 2015, och få hade lärt känna honom.

– I motiveringen stod det att jag pratade grammatik när de andra pratade politik. Jag hade väl fullt upp med att säga saker på korrekt svenska.

Sedan dess har han fått många mer smickrande utmärkelser – stipendierna kan radas upp. Svenskan är perfekt, även om han själv inte håller med om det, och politiken har han ägnat fem år av akademiska studier.

Faktum är att han nyss har ventilerat sin masteruppsats i statsvetenskap, vilken hans examinator beskrivit som "ett kvalitetsverk".

– Jag älskar att lära mig saker, att försöka förstå.

Vi sitter på ett kafé i centrala Växjö,

som Jakob Nadir valt. Ett med dukar och knarrande trägolv, som på något sätt lyckats överleva i konkurrensen från de amerikanska kedjorna.

– Men allt går inte att förstå, tillägger han.

Vad är det som inte går att förstå?

– Svenskheten, till exempel – varje gång man tror sig veta vad det är ändras det. Jag älskar att fika! Jag är för jämlikhet och jämställdhet. Är jag svensk då? Nej, det räcker aldrig.

Vi ska prata om Jakob Nadirs väg sedan han lämnade Afghanistan, men den är komplicerad – det gör han klart snabbt. När han ser tillbaka på ett decennium i Sverige, finns det mycket som han är tacksam för, poängterar han.

Samtidigt känner han sig fortfarande som något av ett frågetecken. Han har förlorat modersmål och identitet, och hans erfarenheter har gjort det svårt för honom att skapa relationer. Det han berättar om i den här intervjun var han mycket sparsam med till och med inför sin tidigare flickvän. Det var för skamfyllt.

Och vad värre är: Han har hamnat i en kultur som han upplever avhumaniserar honom och andra migranter.

– När man i desperation lämnar det egna landet för att komma till ett annat samhälle, tror jag att man innerst inne drömmer om värdighet. Men debatten kring migrationen i Sverige har snarare tagit ifrån mig min värdighet. Vad jag än gör blir slutsatsen att jag kostar pengar.

Även om livet i Afghanistan var svårt, ångrar han ibland att han inte stannade kvar där, berättar han.

– Då hade jag i alla fall haft någon stolthet och självkänsla kvar. Det är helt borta nu.

Lön:

"Lönen ska vara rimlig – den behöver ge trygghet och frihet, men det är inte summan på kontot som avgör hur lycklig man är. Däremot är det oroande att se hur ojämlikheten växer, att klyftorna ökar samtidigt som lönerna för många stagnerat."

2013 Första försöket

Jag försökte lämna landet, men misslyckades. Under resan över bergen dog min bästa vän – utmattad av hetta och svält. Jag fick bära hans kropp tillbaka till familjen. Det var första gången jag verkligen förstod vad förlust innebär.

2015 Ankomst till Sverige

Jag blev plötsligt en person jag aldrig varit. Jag kallades "ensamkommande flyktingbarn", vilket ofta betydde "våldtäktsman" eller "lögnare". Att ständigt bli misstrodd och behöva försvara sig var lika traumatiserande som själva flykten.

2019 Återförening

Jag återförenades med min familj. Två av mina systrar blev tyvärr kvar i Afghanistan, men det var en enorm glädje att se resten av familjen igen. Samtidigt var det svårt – skulle man vara ledsen eller glad?

2017 Nionde klass

Jag gick ut nian, vilket kändes fantastiskt. Jag hade fått rådet att bara fokusera på SO, men bestämde mig för att klara alla ämnen – och det gjorde jag. Jag fick dessutom ett stipendium för mina insatser.

2020 Gymnasieexamen

Jag tog studenten mitt under pandemin, vilket inte var särskilt roligt. För mig kändes det snarare som att allt gick nedåt. Någon livsnjutning har jag aldrig riktigt haft, även om det utifrån kan se ut som en spikrak väg framåt.

2023 Kandidatexamen

Min handledare föreslog att vi skulle skriva om min kandidatuppsats till en artikel och söka forskningsmedel för den. Det kändes som ett kvitto på att allt arbete jag lagt ner faktiskt hade betydelse – att jag hade något att bidra med.

2025 Masterexamen

Jag har bevisat för mig själv att social bakgrund inte är avgörande för vad man kan lära sig. Den påverkar förutsättningarna såklart, men inte potentialen. Jag har inte haft föräldrar att skicka min masteruppsats till. Trots det frågade min examinator om jag funderat på en akademisk karriär.

Hunden Gosan

"Gosan var mitt stöd under våren, då jag mådde dåligt. Han betyder trygghet, lojalitet och vänlighet, och är otroligt värdefull i den ogästvänliga värld vi har just nu."

Jakob Nadir hatade skolan i

Afghanistan. Fyra timmar om dagen är kanske inte mycket till skolgång, men det är fyra timmar för många för den som mobbas och misshandlas. Han var "bagarens son", med smutsiga händer efter de persiska mattor han vävde tillsammans med sin mamma och syskon, och det gjorde honom till en hackkyckling.

– Mobbning och barnaga var regel. Till och med från lärarna. Varje år valde man ut en elev som skräckexempel, för att skrämja de andra. Den fick man trycka ner och trakassera. Vid ett tillfälle var jag så svårt misshandlad att jag inte vågade gå hem och visa mig.

Utan vidare betyg eller andra förutsättningar drömde han inte om framtiden. I bästa fall kunde han kanske gå i pappans fotspår.

Att lämna landet var dock inte hans idé, säger han.

– Jag skickades iväg, kan man säga. Men när idén planterades i mitt huvud

tyckte jag att den var bra. Det fanns ingenting för mig i Afghanistan.

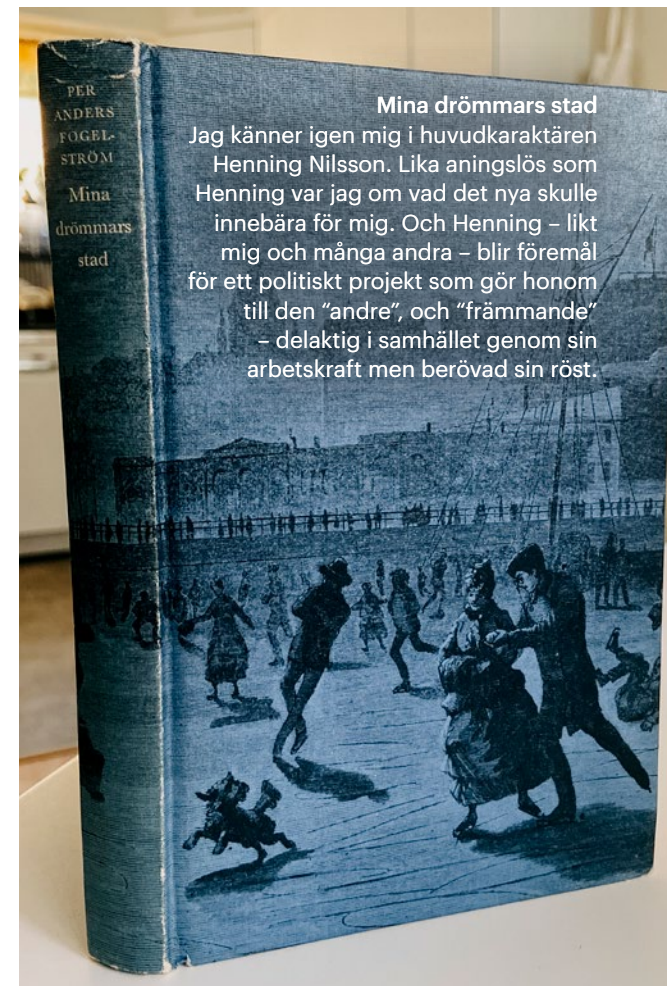
Första försöket misslyckades. Under resan över karga bergstrakter och under gassande sol dog hans bästa vän, som också följt med, av utmattning. Jakob Nadir fick transportera tillbaka kroppen till vännens familj.

Två år senare lyckades resan. Oron och bristen på tillit försvann dock inte för det. I Sverige möttes han nämligen snart av den retoriska vindkantring som ägde rum efter flyktingkrisen.

– Jag blev plötsligt en person jag aldrig varit. Jag kallades "ensamkommande flyktingbarn", vilket ofta betydde "våldtäktsman och lögnare".

Bemötandet ledde till en identitets-kris, berättar han. I Afghanistan hade han trots allt betraktats som en duglig person, delaktig i familjens försörjning. Här sågs han som en belastning.

– Den mobbning som jag fick utstå i skolan var partikulär: den ägde rum i klassrummet och på skolgården. Den politiska mobbningen här i Sverige däremot är abstrakt, finns överallt.

Mina drömmars stad

Jag känner igen mig i huvudkaraktären Henning Nilsson. Lika aningslös som Henning var jag om vad det nya skulle innebära för mig. Och Henning – likt mig och många andra – blir föremål för ett politiskt projekt som gör honom till den "andre", och "främmande" – delaktig i samhället genom sin arbetskraft men berövad sin röst.

→ Den som ständigt betraktas som lögnare och kriminell, gör lätt beskrivningen till självbild, berättar Jakob Nadir.

Du har dock inte levt upp till den bilden. Har det varit viktigt för dig att motbevisa den?

– Ja, känslan av att definieras på ett visst sätt, och den stress det medför, har verkligen påverkat mig.

Nyfikenheten och kunskapsörsten har ändå överlevt prövningarna, vilket de ambitiösa studierna vittnar om. I väntan på ett jobb har han flyttat till Lindesberg och påbörjat ytterligare ett masterprogram: Lärande för hållbar utveckling och global hälsa på Uppsala universitet. Drivkraften har också lett till fackligt arbete. Han var tidigare ordförande i Akademikerförbundet SSR:s studentråd.

– Genom mitt engagemang har jag förstått hur otroligt värdefull och kraftfull fackföreningsrörelsen är för samhällsutvecklingen. I länder utan starka fackföreningar – som Afghanistan – finns ingen förenings-

”Man frågar alltid vad migrationen kostar för samhället – men aldrig vad den kostar för migranten.”

JAKOB NADIR

Mina 3 bästa val

1. Att studera. Jag har lärt mig oerhört mycket, men kunskap väcker också ödmjukhet. Ju mer man förstår, desto mer inser man hur komplext allt är.

2. Linnéuniversitetet. Lärarna här är fantastiska – engagerade, kunniga och alltid tillgängliga. Jag har förstått att det inte är en självklarhet på alla universitet.

3. Att komma till Sverige. Kanske var det inte mitt eget val, men det blev livsavgörande. Här i Sverige har jag förstått värdet av demokrati, jämlikhet och fackföreningarnas betydelse för ett rättvist samhälle.

frihet, och därmed ingen verklig frihet för arbetande människor.

Ett exempel på fackens vida inflytande i samhällsfrågor var protesterna mot regeringens förslag om anmälningsplikt i offentlig sektor. Jakob Nadirs uppsats handlade om just det, och han samordnade själv en debattartikel i frågan tillsammans med studentrådet och andra fackförbund.

Har fackföreningsvärlden erbjudit dig en motvikt mot den fientliga retoriken?

– På sätt och vis. Akademikerförbundet SSR har verkligen drivit på för en inkluderande politik, och andra fackföreningar har också betonat värdet och nyttan av migration.

Samtidigt, poängterar han, finns det en tendens att fastna i frågor om nytta och kostnad, oavsett vilken sida man står på.

– Man frågar alltid vad migrationen kostar för samhället – men aldrig vad den kostar för migranten. ♦

Arbetsmiljö:

”Med den ökade migrationen hoppas jag att arbetsplatserna har fått en större mångfald i social bemärkelse – och att de tar vara på den potentialen. Det kräver känslighet och lyhördhet, man vet aldrig vad en kollega har gått igenom.”

DÄR LIGGER NI OCH STÅR UPP FÖR ABORTRÄTTEN

Sms:a ALERT till 72 990 och gå med i vårt kostnadsfria sms-nätverk, där du snabbt skriver under akuta namninsamlingar.

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

ARBETSMILJÖ

Våld i nära relation – en arbetsmiljöfråga

Liz lever med en kontrollerande man, något som med tiden går ut över hennes mående och arbete. Det leder till deltidssjukskrivning och frustration bland kollegorna – tills Liz vågar berätta.

Vi svarar

Daniel Hjalmarsson

Utvecklingsstrateg,
Akademikerförbundet SSR

Detta har hänt

Liz arbetar som handläggare i offentlig sektor. Efter flera års hög arbetsbelastning blev hon deltidssjukskriven för stress och sömnsvårigheter. Chefen försökte stötta, men den återkommande frånvaron och förseningarna skapade frustration i teamet.

Bakom sjukskrivningen fanns något Liz inte vågade berätta. Hennes man kontrollerar henne – frågar ut henne om kollegor, kräver att hon svarar direkt på sms och vill veta var hon befinner sig. Med tiden har kontrollen hårdnat. Liz har börjat undvika manliga kollegor och dragit sig undan från arbetsgemenskapen. Skammen över att inte räcka till har växt, både hemma och på jobbet.

När arbetsgivaren för tredje

Koppling till föreskrifter

Ett systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) lägger grunden för långsiktigt förebyggande arbete. Frågan om våld i nära relationer hör bland annat till arbetet med organisatorisk och social arbetsmiljö, arbetsanpassning, samt hot och våld.

terminen i rad ställde frågan om våld i nära relationer under utvecklingssamtalen vågade Liz till slut berätta.

Detta gäller

Våld i nära relationer påverkar hälsa och arbetsförmåga och omfattas av arbetsgivarens ansvar enligt arbetsmiljölagen. Arbetsgivaren ska:

- Ställa frågor vid oro för att någon far illa.
- Anpassa arbetet för trygghet och återhämtning.
- Erbjudna kontakt med företagshälsovård eller motsvarande stöd.
- Involvera skyddsombud i planeringen.

Samtalet ska handla om stöd, inte skuld. Arbetsgivaren ska fråga vad den anställde behöver för att

Rådgivningen

Hjälper dig med allt ifrån arbetsrätt till lönefrågor.
Mer info på Akademssr.se

→ kunna arbeta och må bättre – inte efter detaljer om det privata.
Våld i nära relationer bör ses som en arbetsmiljöfråga. Konsekvenserna påverkar både kollegor och arbetsprestation. Det kräver uppmärksamhet och åtgärder från arbetsgivare, fackligt förtroendevalda, skyddsombud och kollegor.

Så får du hjälp

Om du är utsatt kan det kännas svårt att berätta, men arbetsgivaren har ansvar att agera när det påverkar arbetet. Börja med att prata med närmaste chef eller någon du har förtroende för – det kan vara ett skyddsombud eller en

facklig företrädare. De kan hjälpa till att ta frågan vidare så att du får rätt stöd.

Finns rutiner på plats ska de följas. Om frågan inte tidigare lyfts kan vägen till stöd ta längre tid, men det kan ändå vara viktigt att berätta. Företagshälsovården kan ofta ge rådgivning och samtalsstöd, även när arbetsplatsens rutiner ännu inte är på plats.

Så gick det

Efter några månader mådde Liz bättre. Hon fick professionell hjälp utanför arbetet och kände större stöd från kollegorna. Skammen minskade och hon orkade delta mer aktivt i arbetet.

Chefen fick handledning via företagshälsan och lärde sig mer om hur man agerar vid oro för partnervåld. Arbetsplatsen fortsatte arbeta med sitt systematiska arbetsmiljöarbete – och medvetenheten ökade om att även det som sker hemma kan vara en del av arbetsmiljön. ●

“Våld i nära relationer omfattas av arbetsgivarens ansvar enligt arbetsmiljölagen.”

Rekordmånga akademiker är med i a-kassan.

Gör som över 800 000 andra och trygga lönen med Akademikernas a-kassa.

A-kassan är en **framtidsförsäkring**.
Med den kan du känna trygghet genom hela arbetslivet – oavsett yrke eller bransch.

Läs mer och bli medlem på akademikernasakassa.se

Flexpension

Flexpension, även kallad deltidspension, ger dig större möjlighet att kombinera arbete och pension i slutet av arbetslivet.

Text: **Tim Andersson**

Möjlighet att gå ner i tid

Flexpension ger dig en förstärkt rätt att gå ner i arbetstid i slutet av arbetslivet. På så sätt kan du trappa ner och få mer balans mellan jobb och fritid.

Olika regler beroende på avtal

Hur dina möjligheter ser ut beror på kollektivavtalet. Vissa arbetsgivare erbjuder också modeller som "80-90-100", där du jobbar 80 procent, får 90 procent av lönen men full pensionsavsättning.

Flexpension ger extra kulor till pensionen.

Källa: Akademikerförbundet SSR

Extra pengar till pensionen

Flexpension innebär att arbetsgivaren löpande betalar in extra pengar till din tjänstepension, så att du har möjlighet att ta ut den delen av pensionen samtidigt som du arbetar mindre.

Påverkan på pensionen

Om du går ner i arbetstid kan både den allmänna pensionen och tjänstepensionen bli lägre, även om någon form av delpension betalas ut. Därför är det viktigt att ta reda på hur just din pension påverkas.

Inte en rättighet – men möjlighet

Flexpension kräver alltid en överenskommelse med arbetsgivaren, oavsett sektor. Det är alltså ingen lagstadgad rätt, utan en förmån i kollektivavtalet.

Katrin Sjödén vann C-uppsatstävlingen 2025.

C-UPPSATSTÄVLING

Prisas för uppsats om terroristlagar

När terrorhotet ökar skärps lagarna – men vad händer med synen på demokratiska fri- och rättigheter? Det har Katrin Sjödén, statsvetarstudent vid Göteborgs universitet, undersökt i sin prisade C-uppsats.

– Det känns jätteroligt att bli uppmärksam, särskilt eftersom jag lagt ner så mycket tid på arbetet. Det är fint att se att det märks, säger Katrin Sjödén.

I sin uppsats "Säkerhet kontra demokratiska fri- och rättigheter" har hon studerat hur språk och retorik påverkar opinionen. Hon har särskilt undersökt hur olika sätt att "rama in" den svenska terroristlagstiftningen – som antingen en fråga om trygghet eller en fråga om frihet – påverkar människors uppfattning om den.

– I Sverige har diskussionen kring den nya terroristlagen ofta handlat om säkerhet, medan de begränsningar den innebär för de demokratiska fri- och rättigheterna fått betydligt mindre utrymme.

För att testa hur inramningen påverkar genomförde hon ett experiment med fyra grupper. Tre av grupperna fick läsa korta texter som betonade antingen säkerhetsaspekter, frihetsaspekter eller båda perspektiven samtidigt – medan den fjärde gruppen,

en kontrollgrupp, inte fick läsa någon text alls.

Resultaten är tydligt: De som läste om säkerhet blev mer positiva till lagen, medan de som mötte en frihetsinramning blev mer kritiska. Gruppen som fick båda perspektiven blev också mer skeptisk än kontrollgruppen.

– Att kontrollgruppen var mer positiv än de som fick båda ramarna beror nog på att säkerhetsperspektivet redan dominerat i medierna. De hade redan fått en "ram" innan experimentet, säger hon.

Varför valde du det här ämnet?

– Jag har alltid tyckt att det är väldigt intressant med politisk psykologi – alltså hur människor påverkas av hur saker formuleras, och varför vi håller med om vissa argument men inte andra.

Just nu läser Katrin Sjödén masterprogrammet i statsvetenskap vid Göteborgs universitet. Snart är det dags för uppsats.

Har du några idéer?

– Jag tycker att balansen mellan säkerhet och frihet är väldigt intressant, särskilt i den oroliga tid vi lever i.

Och vad vill du göra i framtiden?

– Jag har många idéer! Jag skulle gärna arbeta med forskningspolitik. En annan tanke är att doktorera. Vi får se.

Priset delas ut av Akademikerförbundet SSR och Politicsstudenternas riksorganisation, och består av 10 000 kronor. Andraplatsen gick till Jonatan Widmark med uppsatsen "Byråkrati, marknad eller profession? En idéanalys av styrningsideal i svensk skola över tid", och tredjeplatsen till Amanda Roeck Hansen med "Demokratins väktare", som handlar om Europaparlamentets hantering av Ungerns demokratiska tillbakagång 2019–2024. ●

Text: Tim Andersson Foto: Privat

Medlemskap lönar sig

Från förmånliga bolån och försäkringar till rabatt på hotell, resor och kultur.

Att vara medlem är något du tjänar på!

Se alla dina förmåner här!

Akademikerförbundet SSR

Nobeldagen

László Krasznahorkai (litteratur), Joel Mykr, Philippe Aghion och Peter Howitt (ekonomi) finns bland de inbjudna när priserna delas ut på årets nobelfest i Stadshuset i Stockholm.
Datum: 10 december

Får man fresta med 350 000 kronor (om du flyttar)?

Den 1 januari träder nya lagar i kraft. Bland dem finns det höjda återvändningsbidraget som ger invandrade personer möjlighet att få ett bidrag på 350 000 kronor om de flyttar tillbaka till hemlandet.

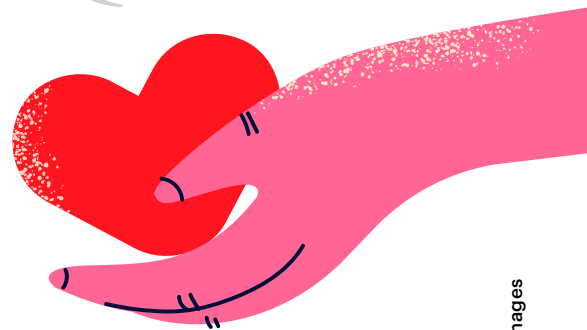
Håll koll!

och läs mer i kalendern på Akademssr.se

Studentrådets medlemsmöte
Med temat "Framtidens samhällsutmaningar" bjuder Akademikerförbundet SSR:s studentråd in till årets medlemsmöte. Under dagen hålls panelsamtalet "Högre utbildningens roll i att möta framtidens samhällsutmaningar".

Datum: 29 november
Plats: Stockholm

20 januari: Mötesplats hälsa, vård och omsorg för äldre
Sabina Joyau från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) är moderator för mötesplatsen där framtidens omsorg för äldre lyfts i samtal och möten med människor som leder utveckling inom äldreomsorgen. På Kistamässan i Stockholm.

Foto: Clément Morin (Nobel), Getty Images

Akademikerförbundet SSR

Allt det här ingår i ditt medlemskap

Kollektivavtal och lokala företrädare. Vi förhandlar fram kollektivavtal, ibland tillsammans med andra fackförbund. Vår stora lokala organisation ger dig närhet till kompetenta fackliga företrädare.

Råd och stöd från våra ombudsmän. Vår rådgivning ger dig snabba svar på arbetsrättsliga frågor och råd om anställningsavtal, lönerådgivning med mera. Vi har också särskild rådgivning för chefer och egenföretagare. Rådgivningen har öppet 08.00–17.00 på vardagar. Telefonnumret är 08-617 44 00.

Vår inkomstförsäkring. Inkomstförsäkringen ingår i medlemskapet. Den kompletterar ersättningen från a-kassan upp till 80 % av månadslöner upp till 100 000 kronor. Vår inkomstförsäkring ger ersättning även om du säger upp dig själv. Dessutom ingår kvalificerad karriärcoachning. Kom ihåg att du måste vara med i a-kassan för att kunna få ersättning från inkomstförsäkringen.

Försäkringar. Teckna prisvärda försäkringar med rabatt hos Akademikerförsäkring och Folksam. Som ny yrkesverksam medlem i förbundet får du fyra bra försäkringar kostnadsfritt i tre månader hos Akademikerförsäkring.

Lönestatistik. Du har tillgång till Saco Lönesök där du kan ta fram detaljerad lönestatistik och jämföra löner. Du får även personlig lönerådgivning från våra ombudsmän.

Karriärutveckling. Vi hjälper dig att formulera ansökningshandlingar, ger stöd inför intervju och löneförhandling samt karriärcoachning. Du får inbjudningar och rabatter på seminarier och yrkeskonferenser.

Rabatt på bolån och banktjänster. Du får medlemsrabatt på bolån och andra banktjänster.

Tidskrifter. Du får vår prisbelönta medlemstidning Akademikern. Om du är chef, personalvetare eller egenföretagare får du även Chefstidningen. Du får kraftig medlemsrabatt på Socionomen och flera andra tidskrifter.

Fritidshus. Hyr våra populära fritidshus och lägenheter i Cagnes-sur-Mer utanför Nice på franska rivieran, i Fuengirola på spanska solkusten och i Klövsjö i Jämtlandsfjällen.

Pensionsrådgivning. Du får kostnadsfri pensionsrådgivning av Folksams pensionsexperten.

? ! Vill du ha rådgivning? Gå in på svardirekt.akademssr.se eller ring 08-617 44 00

Medlemsavgifter per månad, exkl a-kassa. Avgifterna gäller från 1 juli 2015.

Ordinarie avgift, arbetar mer än halvtid	260 kronor	Eget företag (serviceavgift för eget företag tillkommer med 380 kronor inkl moms)	83 kronor
Deltidsarbetande, 50 % eller mindre	198 kronor	Anställning halvtid eller mindre + eget företag (serviceavgift för eget företag tillkommer med 285 kronor inkl moms)	198 kronor
Nyexaminerad med anställning, max två år efter avslutad grundutbildning	135 kronor	Utländsk anställning och arbetar utomlands	94 kronor
Introduktionsmedlem, max två år	135 kronor	Pensionär	73 kronor
Doktorand	146 kronor	Etableringsmedlem	100 kronor, engångsbelopp
Föräldraledig, sjukskriven, studieledig mer än tre månader (anställda)	112 kronor	Student	Kostnadsfritt under hela studietiden
Arbetsökande 100 %	94 kronor		

Om du är medlem i Akademikernas a-kassa tillkommer 140 kronor/månad.

Du betalar väl med autogiro? Ett enkelt sätt att spara miljön! Anmäl dig på akademssr.se/autogiro

Det tillkommer en avgift på 35 kr för pappersfaktura. Slipp avgiften genom att betala via autogiro eller e-faktura.

Glöm inte att meddela ändrad anställning, arbetslöshet, föräldraledighet, långtids-sjukskrivning osv – vi får ingen sådan information automatiskt från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan eller a-kassan. Det är viktigt för att du ska få rätt service och rätt medlemsavgift. Inga avgifter betalas tillbaka retroaktivt.

Har du frågor om ditt medlemskap, avgifter eller liknande? Kontakta oss på 08-617 44 00 eller medlem@akademssr.se.

Logga in på
Mina sidor och
kontrollera
dina uppgifter

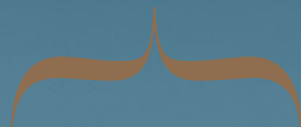

B Posttidning

Ej retur

AVS: Akademikerförbundet SSR

Box 12800, 112 96 Stockholm

Reportage
**Hon stöttar exporten
i en krisig omvärld**

Cyberattack
**Gigantisk läcka
landade på
HR-chefens bord**

Så funkar det
**Flexpension ger
större möjligheter**

